

Raționamente valide Capcane Lingvistice

Curs 5

1 Noiembrie 2022

Tipul conectorului	Indicatori	Denumire și simbolizare	
Monadic	Nu, nu este cazul că, nici, etc Prefix: ne-, i-	<u>Negație</u> ~p, ¬p, ā	
Diadic	Iar, dar, și, virgulă	<u>Conjunție</u> p&q p^q	
	Una din cele două, sau-sau, ori-ori, nu ambele	<u>Disjuncție exclusivă</u> p+q p⊕q	
	Sau, ori, cel puțin una, virgula	<u>Disjuncția neexclusivă</u> p∨q	
	Dacă p, atunci q q, dacă p p este o condiție suficientă pentru q ori de câte ori p, atunci q	p→q p⊃q	Condițional (Implicație materială)
	(Dacă q, atunci p) q, numai dacă p p este o condiție necesară pentru q	q→p q⊃p	
	p, în afara cazului în care q p, exceptând situația în care q p, cu excepția cazului în care q	~q→p ~q⊃p	
	Dacă și numai dacă Exact în situația Exact în aceste circumstanțe	Bicondițional p↔q p≡q	

Simbolizarea argumentelor

- **Pasul 1:** Identificarea concluziei
- ✓ **Indicatori ai concluziei:** deci, aşadar, decurge că, prin urmare, în concluzie, trebuie să conchidem că, etc.
- ✓ **Indicatori ai premiselor:** pentru că, deoarece, dacă, având în vedere, etc.
- **Pasul 2:** Identificarea propoziţiilor atomare din argument şi construirea unui dicţionar.
- ! ***Atenţie la evitarea repetiţiilor!***
- **Pasul 3:** Identificarea operatorilor logici.
- ! Operator principal
- **Pasul 4:** Simbolizarea premiselor şi concluziei.
- **Pasul 5:** Simbolizarea întregului argument

Simbolizarea argumentelor (1)

Dacă Smith îl mituiește pe profesor, atunci va lua o notă de 10. Și dacă ia un 10, cei care ar putea să-i ofere un loc de muncă vor fi impresionați și-i vor face oferte. Dar lui Smith nu i se va face nicio ofertă. Așadar, Smith nu-l va mitui pe profesor.

(1)

A: Smith îl mituiește pe profesor.

B: Smith primește nota 10.

C: Ofertanții potențiali de locuri de muncă vor fi impresionați.

D: Ofertanții potențiali de locuri de muncă îi vor face ofertă lui Smith

$A \rightarrow B$

$B \rightarrow (C \& D)$

$\sim D$

$\therefore \sim A$

Simbolizarea argumentelor (2)

Dacă logica este dificilă, atunci se vor înscrie puțini studenți la cursul de logică, exceptând situația în care astfel de cursuri sunt obligatorii. Dacă logica nu este dificilă, atunci cursurile de logică nu vor fi obligatorii. Așadar, dacă un student poate să aleagă dacă se înscrie sau nu la un curs de logică, atunci sau logica nu este dificilă, sau puțini studenți se înscriu la cursurile de logică.

(2)

A: Logica este dificilă.

B: Puțini studenți se înscriu la cursurile de logică.

C: Cursurile de logică sunt obligatorii.

$$A \rightarrow (\sim C \rightarrow B)$$

$$\sim A \rightarrow \sim C$$

$$\sim C \rightarrow (\sim A \vee B)$$

Simbolizarea argumentelor (3)

Putem fi siguri că Jackson va fi de acord cu propunerea. Pentru că altfel, coaliția se va dezmembra și exact în aceste circumstanțe s-ar desfășura alegeri, dar acest caz din urmă poate fi cu siguranță eliminat.

Validitatea argumentelor

Valid \Rightarrow Un argument este valid, ddacă de fiecare dată când premisele sunt adevărate (1) și concluzia e adevărată (1).

Reducerea la absurd:

- Presupunem că argumentul nu este valid (premisele sunt 1 și concluzia e 0)
- Dacă ajungem la o contradicție, atunci presupunerea noastră inițială este falsă, deci argumentul este valid.

Ce este sensul?

Rolul limbajului:

- Funcție informativă
- Funcție expresivă
- Funcție directivă

Prin limbaj spunem ceva despre ceea ce există.

- Referință/extensiune
- Conotație/intensiune

Este sensul doar referință? Sau este mai mult de atât?

Sens neclar

- **Ambiguitatea**

Copiii spun părinții sunt iubitori.

- **Vaguitatea**

Bătrânii sunt scutiți de taxe.

- **Sens incomplet**

Această pastă de dinți este mai bună.

Cerealele acestea sunt un mic dejun mai sănătos.

Capcane lingvistice – Ambiguitatea

- **Ambiguitatea**

- Expresie/termen – referință + înțeles (sens)

Ex.: “Moș Crăciun” are înțeles (sens), dar nu are referent.

Există expresii/termeni cu referință dar fără înțeles?

Capcane lingvistice – Ambiguitatea

- O expresie este **ambiguă** atunci când are mai multe înțelesuri sau referă la mai multe obiecte (multiple reference)

Capcane lingvistice – Ambiguitate

(1) Ambiguitate lexicală = cazul în care un termen are mai multe înțelesuri.

Example: adânc (mină adâncă, gândire adâncă), bancă, broască, Angkor Wat, Făgăraș

(2) Ambiguitate referențială = contextul nu face clar la ce referă un pronume sau un cuantificator.

Example: Vânătorul a țintit ursul. El era speriat.

Capcane lingvistice – Ambiguitate

(3) Ambiguitate sintactică – deși cuvintele folosite sunt clare, structura gramaticală este neclară (invită la mai multe interpretări).

Exemple:

I-am văzut cu un binoclu.

Li s-a spus să nu mai petreacă noaptea.

Capcane lingvistice – Ambiguitate

Dezambiguizare:

“Dacă un copac cade și nu este nimeni în apropiere să asculte, mai este adevărat că acesta face un zgomot?”

Termenul “zgomot” este ambiguu:

Zgomot = vibrație a aerului vs. experiență auditivă.

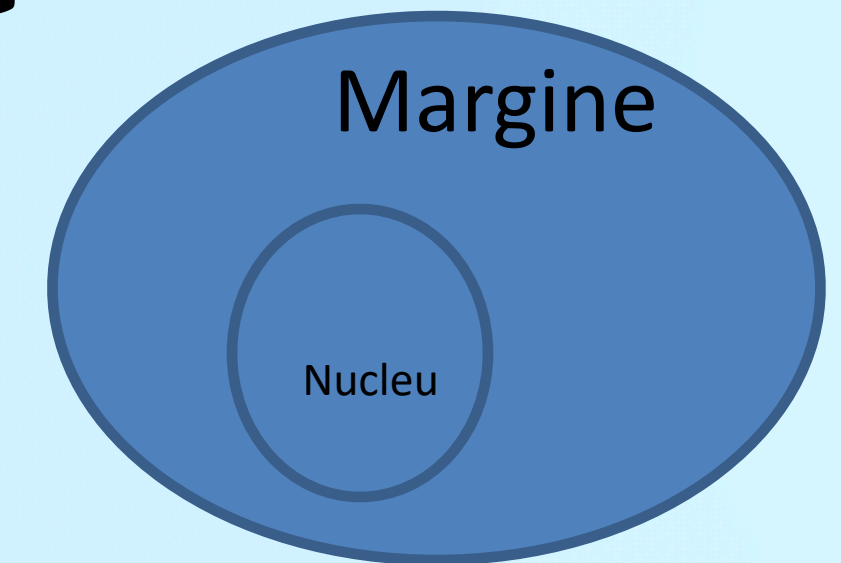
Capcane lingvistice – Ambiguitate

Echivocație = folosirea cu înțelesuri diferite a
aceluiași termen.

Exemple: “Oamenii nu sunt egali din naștere,
deci nu ar trebui să-i tratăm egal”

Capcane lingvistice – Vaguitate

- **Un termen este vag dacă are extensiune imprecisă.**

Vaguitatea este diferită de ambiguitate: există termeni vagi care nu au mai multe înțelesuri.

Vaguitatea afectează cantitatea de informație oferită auditoriului.

1. Bărbații cu chelie sunt frumoși.
2. Sunt prea bătrân pentru o viață fericită.

Capcane lingvistice – Vaguitate

- **Cazul răspunsurilor evazive:**
 - Când te apuci de învățat?
 - La momentul potrivit!
 - Cum ai ieșit din prima sesiune?
 - Bine... (3/7 restanțe)
 - Câte restanțe ai?
 - Câteva!
 - Și nu vrei să te pregătești mai bine pentru următoarea sesiune?
 - Poate...

Capcane lingvistice – Vaguitate

- **Cazul horoscopului**

“În prima parte a zilei, o încurcătură financiară [?] v-ar putea determina sa amânați o călătorie în interes personal [?], ceea ce ar putea conduce la tensionarea [?] relației cu partenerul de viață [?].

Este posibil ca un membru mai tânăr [?] al familiei să se confrunte cu probleme minore [?] de sănătate. Este recomandabil să luați măsurile care se cuvin, dar nu se întrevăd motive serioase [?] de îngrijorare.

Vă sfătuim să evitați exagerările [?] și să vă păstrați calmul.”

(<http://www.eastrolog.ro/horoscop-zilnic/horoscop-berbec.php>)

Over 59% of the test
subjects agree.

subject

Capcane lingvistice - Obscuritatea

- Obscuritatea apare când o expresie nu are nici măcar un nucleu clar al sensului.

Totul contează.

Capcane lingvistice – Înțelesuri incomplete

O expresie incompletă nu are un domeniu specificat.

Întrebare dintr-un test de inteligență:

“Care dintre următoarele animale nu ar trebui să se afle în listă: câine, vulpe, pisică, găină?”

Presupoziție: doar 3 dintre cele 4 animale sunt asemănătoare. În baza a ce anume pot fi asemănătoare?!

Termeni cu înțeles incomplet: *similar, asemănător, diferit, util, mai bun, important.*

Aceștia presupun existența unui standard, a unei măsuri în baza căreia se face comparația. În absența standardului, fraza nu are un înțeles concret.

Capcane lingvistice – Înțelesuri incomplete

“Margarina/cerealele X sunt alternativa sănătoasă pentru întreaga familie!”

“Cei ce folosesc Colgate au mai puține carii...”

“Cu 15% mai multe alune” (pe un ambalaj de ciocolată)

“Într-un studiu recent, mai multe persoane au spus că preferă...”

!Contextul unei discuții clarifică elementele lipsă de cele mai multe ori.

Distorsiunea

- Introducerea conotațiilor emoționale

Greșeala este o oportunitate de a învăța ceva.

- Schimbarea sensului unui cuvânt pe parcurs

X: Toți politicienii sunt corupți.

Y: Mandela e politician, dar nu e corupt.

X: Dacă nu e corupt, nu e un politician adevărat

- Citarea în afara contextului

- Greșirea categoriei

Informația vrea să fie liberă.

Capcane lingvistice – distorsionarea înțelesului (răstălmăcirea)

- Distorsionarea înțelesului (răstălmăcirea) = acordarea unor înțelesuri neadecvate cuvintelor
- Cum putem defini greșit un termen ca urmare a distorsionării înțelesului acestuia?
- Cazul definițiilor “persuasive”: folosirea unor termeni echivalenți dar conotați pozitiv/negativ în locul termenilor tehnici.

Exemple:

- Greșeală = ocazie valoroasă de a învăța ceva nou
- Religie = credință irațională în existența unui creator omniscient, omnipotent etc.

Capcane lingvistice – “weasel words”

X: Toți **politicienii** sunt corupți.

Y: Mandela e politician, dar nu e corupt.

X: Dacă nu e corupt, nu e un **politician** adevărat

“- Toți **programatorii** sunt plictisitori și fără imaginație...

- Chiar și Bill Gates? Steve Wozniak? Sau Steve Jobs?”

- Ok, ei sunt oameni interesanți și inovatori, dar nu sunt cu adevărat **programatori**”

-

Capcane lingvistice – “weasel words”

Ce este în neregulă?

- (1) În fraze diferite, sensul aceluiași cuvânt (politician, programator) este folosit cu înțelesuri diferite.
- (2) Dacă sensul lui “politician” este “persoană coruptă”, iar sensul lui “programator” este “persoana... plictisitoare”, atunci ce vrea, de fapt interlocutorul să ne spună? Că toți corupții sunt corupți? Trivial și neinteresant.
- (3) Presupoziție ilicită și incorectă: pentru a fi politician trebuie să fii corupt, pentru a fi programator trebuie să fii plictisitor și lipsit de imaginație.

Capcane lingvistice – erori categoriale

Eroare categorială = a atribui o proprietate unui obiect căruia îi este imposibil din punct de vedere logic să aibă respectiva proprietate.

Erorile categoriale = cazuri de imposibilități logice (imposibilități logice vs. empirice vs. tehnologice vs. legale)

Noam Chomsky: “ideile verzi dorm furios”

Exemple în argumentare:

“Information wants to be free!” (antropomorfizare)

“Istoria mă va ierta” (reificare)

Sens gol

Fie va ploua mâine, sau nu va ploua. Dacă plouă, atunci vor fi precipitații. Este posibil să plouă torențial mâine sau nu. Dacă va ploua torențial toată dimineața, atunci nu vom avea o dimineață însorită.

Capcane lingvistice – sens gol

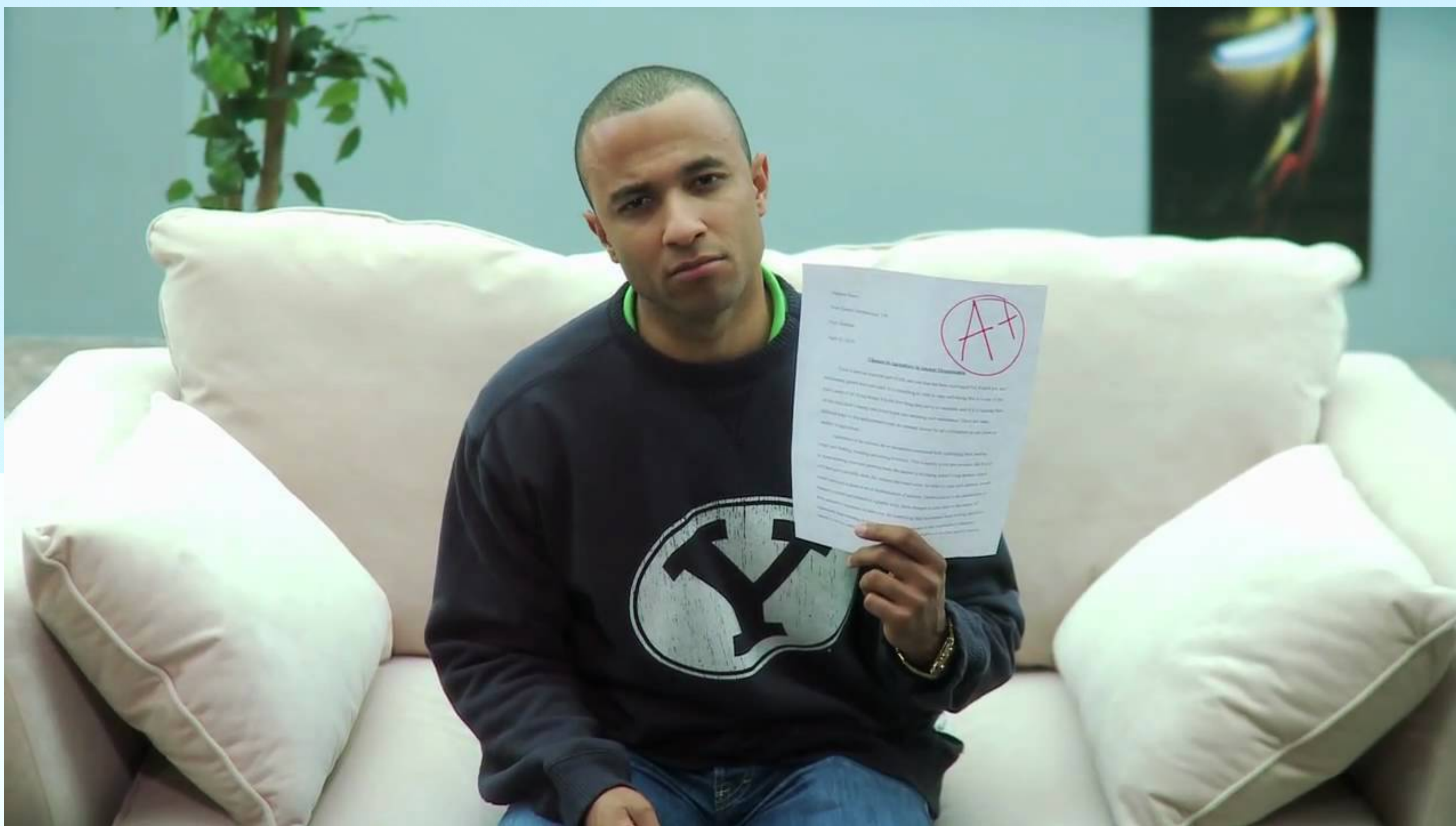
- “Ar trebui să urmăăm voința lui Dumnezeu și nu ceea ce credem noi a fi voința lui Dumnezeu” – distincție fără sens
- “Aveți arme la dumneavoastra? Sunteți implicat în vreun grup terorist?” (la aeroport) – întrebare fără sens.

Capcane lingvistice – implicații false

“Cu un pahar de lapte, batonul vă oferă 25% din doza de proteine recomandată” (reclamă la un baton de cereale)

“Nu conține colesterol” (dar grăsimile saturate se transformă în colesterol)

“Lapte cu 2% grăsime” (31% din calorii provin din grăsime!)

Limbaș pretențios

“Pare inteligent, dar nu îmi dau seama ce spune.”

Capcane Lingvistice

Sens Neclar	Distorsiunea	Sens Gol	Limba Pretențios
Ambiguitate <i>Copiii spun părinții sunt iubitori</i>	Introducerea conotațiilor emoționale <i>Greșeala este oportunitatea de a învăța</i>	<i>Mâine fie va ploua, fie nu vor fi precipitații.</i>	
Vaguitate <i>Bătrânii sunt scutiți de taxe</i>	Schimbarea sensului pe parcurs <i>Cocoșul cântă. Maria cântă. Prin urmare, Maria e cocoș.</i>		
Sens Incomplet <i>Această pastă de dinți este mai bună</i>	Citarea în afara contextului Greșirea categoriei <i>Adevărul zboară cu o aripă frântă</i>		

Implicații false: Fără zahăr (adăugat; dar conține foarte multă fructoză).

Există erori în următoarele exemple?

1. Te-a invitat în seara asta, fără un avans de 24 de ore. Înseamnă că altcineva l-a refuzat.
2. Kaz Brekker a fost arestat prima dată la 10 ani, plus de alte două ori în același an. A fost arestat de două ori la 11 ani. A fost săltat de gărzile stadwatch la 14 ani, când acestea au descins într-un salon de jocuri. De la 14 ani nu a mai fost arestat. În prezent are 17, deci de 3 ani nu a mai ajuns la închisoare. Kaz Brekker nu este un om cîntit. Deține calitatea esențială unui infractor: Nu este prins. (Ioana)

On the island of knights and knaves, you are approached by three people, Jim, Jon and Joe.

Jim says, "at least one of the following is true, that Joe is a knave or that I am a knight."

Jon says, "Jim could claim that I am a knave."

**Joe says, "neither Jim nor Jon are knights."
Who is a knight and who is a knave?**